

HANS P. HANSEN – DEL 2

Hans P. Hansen – eller Hans Tækkemand, som han blev kaldt – blev født i Fulden i 1890. Erindrungen er nedskrevet af Hans Tækkemand selv, og er indsendt af Beder- Malling egnsarkiv.

Hans P. Hansen døde i 1984. Han var da 94 år.

1. del af Hans Tækkemands erindringer kan læses her

– <http://www.2017aarhusianere.dk/hans-p-hansen-del-1>

2. del af sine erindringer, som her kan læses, lavede han i 1974.

1. DEL

Når jeg nu vil prøve at skrive eller fortælle, hvad jeg har oplevet, så er det på opfordring, dels af gamle venner.

I 1966 skrev jeg om min barndom og ungdom i byen Fulden ved Moesgaard, nu skal det være en fortsættelse til i dag, hvor jeg er 84 år. Jeg er gået ud fra et lille solidt arbejderhjem som den ældste af syv søskende, vi er alle født i et lille

bindingsværkshus i Fulden, hvor også min mor er født. Et hyggeligt hjem, som nu ejes af min bror og min yngste søster og hendes mand. Huset er et af de sidste, som ikke kan købes af byfolk, det skal blive i familiens eje.

Som den ældste af flokken måtte jeg ud at tjene som tiårig, så begyndte vandringen ude blandt fremmede mennesker, først på en lille gård i Fulden, hvor jeg var i fem år, derfra til Saralyst ved Aarhus, jeg ville væk fra Fulden en lille tid; men efter et år til egnen igen, og det var hos Alrø i Norsminde, som da havde landbrug og fabrikation af langhalmsmaskiner, som kunne lave fine taghalm til tækning. Dengang var der ingen kro, den kom først senere.

Som 19-årig kom jeg til Moesgaard, først som medhjælper i marken et halvt år, derefter i kostalden, som var min store lyst. Herregaarden Moesgaard er jo den, jeg har de bedste minder om, hvad der foregik, jeg ville gerne selv opleve livet på disse gårde; men det var ikke særlig opløftende. Brændevin og slagsmål og den yderste fattigdom, trods det lærte jeg også noget, en tilfredshed blandt de faste arbejdsfolk. Personligt lærte jeg meget af de dygtigste mennesker, det var også nødvendigt, hvis man ønskede at få noget ud af tilværelsen, for i skolen blev det ikke til meget, når arbejdet skulle passes, ja, man må forbavses, hvad man daglig ser af skolesøgende børn eller ungdom; men det er jeg vel ikke kompetent til at dømme i. Et lille trip tilbage til Moesgaard, jeg må lige mindes min bedstefar, han tilbragte 58 år på den gård, han kom hjem og fortalte: "Nu har a fanden slumme aldrig set noget så uforklarligt, de har fået en maskine, hvor der sidder en og binder negene". Det var den første selvbinder i cirka år 1900.

Min far var også knyttet til Moesgaard i nogle få år som arbejdsmand, senere som selvstændig tækkemand i Fulden. I min tid på gården var der besøg af en lille trup Zigeunere, der kom for at handle og stjæle det de kunne, der kom også polakker for at tjene penge, og enkelte af dem blev her resten af deres liv. En oplevelse husker jeg særligt: En morgen kom polakførerens kone ned på gården med et lille nyfødt barn, så måtte forvalterens kone til at vaske barnet og moderen måtte køres hjem i seng. Der kom også herregårdsmissionærer.

Herregårdsarbejdere var der ingen, der tog notits af, så startede landarbejderorganisationen, det var brødrene Sofus og Karl Vestergaard, der rejste rundt og stiftede og fik nye medlemmer, senere var jeg selv med til at stifte dem i Mårslet og Beder-Malling, nogle år efter blev vi tilsluttet Dansk Arbejdsmands Forbund.

Som 20-årig blev jeg soldat i Borris et halvt år, et dystert minde derfra var, da jeg skulle svømme over Skjern å, hvor den er en rivende strøm, som drev mig med under vandet et halvt hundred' favne, og jeg var druknedøden nær; men på sygehuset fik de liv i mig igen. En morsom oplevelse, da jeg var i lejrkøkken. Soldaterne nægtede at spise medisterpølse, så fik de brødsuppe i stedet for. Kun én gang fik jeg orlov for at se til min forlovede, der tjente i Vrold.

Efter soldatertiden kom jeg til Mols som fodermester, og så til Fløjstrup, også som fodermester, der blev jeg i to år, så blev vi gift i 1912, og jeg fik plads ved P.H. Birkegaard i Obstrup – stadigvæk fodermester, den blev vores ældste søn født. Derfra bestyrer på Beder præstegård, vores hensigt var selv at få landbrug. I Beder blev vi i tre år, så købte vi et hus i Fulden, det var under første verdenskrig, alting var så dyrt, at landbruget blev opgivet, nu ville jeg prøve livet på arbejdspladserne, først på teglværket i Skåde, derfra til Københavndamperen i Aarhus, det var natarbejde, så kom jeg på jordarbejde i "Friheden", det var søerne, der blev gravet ud, dernæst i tørvemosen i Langballe, så med den gamle kampestensmurer Peter Andersen (Per Fløjstrup) vi byggede en fløj til hovedbygningen på Vilhelmsborg. Når jeg skriver dette, er det fordi jeg ikke har mødt et finere menneske end Ove Gyldenkrone. Hvordan skal det forstås? ja, jeg gravede alle septiktankene ned i parken, og hver eneste morgen kom han ned og snakkede med mig, det passede ikke de andre; men jeg har nu aldrig lavet mig om, lige meget hvem jeg talte med, høj eller lav, rig eller fattig. Ove Gyldenkrone døde, da han var 50 år, og de har deres gravsted her på Malling kirkegård, nu i disse dage, mens jeg skriver, er der lagt et rødt-hvidt bånd på hans grav.

2. DEL

Nu kendte jeg livet på forskellige arbejdspladser, det var ikke altid lige godt med kammeratskabet; men alligevel kan man bedre tale med om forskellige ting. En sætning lærte jeg af en god ven, Sejersen på Seldrupgården: "Det er altid bedst det, som sker", så har jeg selv føjet til: "at nogle græder, mens andre ler."

Så begyndte et nyt afsnit af mit liv, i 1921 begyndte jeg at tække huse sammen med min far, han havde taget noget arbejde i Møgeltønder, to gendarmhuse, og det arbejde kunne min far ikke klare selv, så måtte jeg tage med ham derned. Det var første gang, jeg selv tækkede, idet det ene hus lå, i Møgeltønder, hvor vi boede på Slotskroen, det andet lå i Tønder og hed Dyrehuset, da fik jeg min kunst behov, var ikke tækkemand og ville ikke være det; men mødte en herlig arkitekt, Flensborg, der spurgte, om det var tækkemanden, ja, det var det, hvortil han svarede, det skal nok gå; men har De set, hvordan vi tækker hernede, er tagene sådan på Aarhuseggen? Nej, svarede jeg, så demonstrerede han, hvordan tagskægget skulle ligge, resten måtte jeg selv klare med en ung, flink mand til hjælp. Arbejdet blev vellykket; men det tog også sin tid, alligevel blev der tid til at se på egnen, den store zeppelinerhal, Danmarks største bygning blev der fortalt, og mindstenene ved Gallehus, hvor guldhornene blev fundet, og beretningen om dem fik jeg af værten på Slotskroen. Kroen lå nær ved Schackenborg slot.

Vi kom hjem til Fulden på min fødselsdag den 17. december; men far var syg og døde den 2. februar af lungebetændelse, 57 år gammel. Jeg havde rigtignok ikke troet, at det skulle blive mit arbejde at være tækkemand i over 50 år; men det hjalp mig, for handle ville jeg også, om også der ikke var de penge i det, som der er i dag. Jeg lod bygge to huse ude i Fulden Bakker, og et, da vi kom til Malling, så havde jeg et nede ved Dyngby Strand; det ville jeg jo nødtigt sælge men så blev jeg syg en sommer og kunne ikke passe det, så solgte jeg det.

Lidt tilbage, til Møgeltønder, vi boede på Slotskroen mens vi tækkede dernede, så havde vi jo lange aftener at sidde og snakke i; men jeg talte mest med svigersønnen der, jeg sad næsten en hel nat, og han fortalte mig om det, han havde gennemgået i krigen 1914 til 18, og så tre år i fransk fangenskab, altså han var væk fra hjemmet i syv lange år. Jeg spurgte ham om, hvordan det så var, da

han kom hjem, jo, svarede han, der var ingen gensynsglæde, vi kom hjem gennem sønderjysk forening, og vi kom til Vejle Fjord, vi kunne ikke glæde os til noget som helst, vi var nervevrag. Jeg mødte min kone på gaden i Vejle, hun besvimedede, da hun så hvordan jeg så ud. Ja, det var bare lidt af alt det, han fortalte mig, men jeg ville jo også se, hvad der var dernede.

Jeg var en tur oppe at se, hvor guldhornene blev fundet ved Gallehus, og den beretning, hvordan det var gået til, fik jeg af den gamle vært i Slotskroen. Så var der jo også den mægtige zeppelinerhal ved Tønder. Når man gik op oven på kunne man bare se nogen rørte sig; men ikke se, hvad det var. Så flyttede der en gammel vagtmester til Malling nede fra grænsen. Jeg spurgte ham så, hvor han havde boet? I Dyrehuset ved Tønder, det var det, jeg havde tænkt, et dejligt hus; men det brændte. Ja ja, tænkte jeg, så holdt taget da huset ud. Det var lidt af, hvad jeg havde oplevet i de knap to måneder jeg var dernede.

Omtrent på samme tid, vi kom dernede fra, havde det stor betydning for mig, jeg skulle jo også spekulere lidt på politik; men det havde jeg ikke særlig lyst til af forskellige grunde. Jeg havde jo været med til at stifte to landarbejderforeninger; men det var jo ildeset; men så var jeg til møde på gartnerskolen i Beder, der skulle professor Starcke komme. Et nyt parti var lige dannet, retsstatspartiet, det fik min interesse; men det var just ikke det, der havde stor interesse; men han talte om folkeforsikring og aldersrente, jeg husker vist ikke fejl, han sammenlignede det sådan, at hvis en ung mand gav en krone om ugen fra hans 18. år og til hans 60. år, kunne han få 1100 kroner om året i aldersrente. Da fik de gamle en to—tre hundrede kroner om året i aldersrente, det var dette, der havde min interesse, altså folkeforsikring; men det blev jo folkepension, og det er helt som det skal være; men det blev alligevel det foredrag, som professor Starcke holdt, der kom til at betyde noget for mig, jeg havde jo ikke glemt og gør det aldrig, hvad jeg havde set, hvordan gamle mennesker havde det, jo vist blev der da gjort, og det var jo ikke så svært at smide dem på en fattiggård, der er vel ikke nogen tilbage, der har prøvet det, og hvis man rører ved det i dag (nå ja, I har det sgu godt) vi betaler i alt fald til den folkepension. Jeg mener, at de betaler til dem selv.

Nå, ikke mere om det, man må jo ikke være bitter, men det førte mig ind i arbejdet, som jeg har den glæde at kunne følge med i endnu. Ja, nu må jeg holde, ellers bliver det politik og ikke erindringer. Det er jo ikke meningen, og det er jo ikke mærkeligt, at jeg har kunnet følge med i, hvad der foregik omkring mig, dels som tækkemand og desinfektør i et halvt hundred' år.

Der er jo særlig et par stykker, som jeg ikke glemmer, jeg tænker først på forkarlen på gården Saralyst, jeg ville jo ud fra Fulden og fra de tre søskende, hvor jeg havde været de første fire år, jeg måtte betro ham, jeg havde jo aldrig haft noget med heste at gøre, han forstod mig: "Jeg hjælper dig, Hans, når du vil gøre, som jeg siger", og det gjorde jeg; en god start at fortsætte med. Ja, så må jeg også nævne Johannes Sejersens, Selstrupgården, han betød endnu mere for mig som ung mand, end nogen anden har gjort. Hans sidste ord til mig, inden han døde, lød sådan: "Ja, nu er det vist pinse, så skal du gå en tur i skoven med din dygtige Johanne og dine børn, så vil du nok vandre herop, når jeg er borte", og det lovede jeg at gøre. Ja, de to, jeg har nævnt, døde begge i en ung alder.

3. DEL

Ja, der er selvfølgelig andre, der har betydet noget for mig; men ikke lige meget alt sammen, det kan man vel heller ikke forlange af mennesker på livets lange landevej. Jeg vil gerne i den forbindelse nævne atter en: min hustru igennem knap 46 år. Hans, når du nu, som jeg tror du ved, hvordan du skal være, så er det så enkelt, bare gøre det, som er det rigtige og vigtigste her i livet. Ja, jeg har vel til tider prøvet på det, men er jo også blevet skuffet både af mig selv og andre. Jeg tænker tit og ofte på det, jeg måtte høre på disse herregårde, det var på en af dem, jeg var på, hvor en rå fyr til forvalter en søndag i høstens tid kom ind i folkestuen: "Nu skal der køres korn ind, hvis i ikke skal i kirke, i hellige svin", ja, det var takten og tonen i al almindelighed; men også jeg måtte høre disse råheder. Ja, det er jo mærkeligt, der blev jo aldrig talt om at gå i kirke, hvad skulle en tjenestedreng eller karl derefter, der var jo altid et eller andet arbejde, der absolut skulle gøres om søndagen, om ikke andet så skulle gården jo fejes.

Jeg har jo nok skrevet, at der kom herregårdsmissionærer; men det fik en brat ende på en af de gårde, jeg var på, årsagen kan jo være lige meget; men det kan De vel nok tænke Dem, nu må De ikke tro, at jeg ikke har mødt andre end hårde halse på disse store gårde, jeg var på. Der var husmænd, som ikke kunne rokkes ved deres tro, selv om fattigdommen var til stede, og de måtte også høre noget for det, menneskene er jo gode til at gøre nar også på det, de ikke kender noget til, og det er forresten stort set ikke anderledes i dag.

Ja, der er jo erindringer, som jeg særlig husker som ældre. Hvordan mon det nu kan være, at det er gået dig sådan, og særlig har der været to gange, hvor der har været bud efter mig, første gang, da jeg som soldat nær var druknet i Skjern å og anden gang var det under mit tækkearbejde. Jeg har jo nok prøvet at falde ned en tre-fire gange; men kun én gang var det rigtig alvorligt, det var på en villa i Skåde Bakker, det var lige efter frokostpausen tredie pinsedag, husker jeg, da jeg kom op på taget og skulle begynde (jeg var ikke helt rask) gik jeg pludselig bagover og ned på stilladset og derfra ned på nogle fliser, Ja, sagde min kollega, hans øjne er bristede, han er død, men det lykkedes to falck-mænd at få liv i mig igen.

Ja, nu tror jeg, jeg vil lade tanken gå lidt tilbage i tiden og fortælle om, hvad der er sket i barndomsbyen Fulden, ja, i mange år skete der intet, hverken på den ene eller anden måde, ja, rolig kan jeg vel ikke sige; men politi har jeg ikke set; men gik det for voldsomt til, så ordnedes det med et par lussinger, og så var det glemt. Men så blev byen jo, om jeg så må sige, opdaget for sin smukke beliggenhed, jeg erindrer, at vor gamle lærer Fogh han havde været en tur i Paris og fik genvisit af en fransk doktor, og da de stod deroppe på Seldrupbakken og så ned over Fulden By: det er vel nok den landsby, jeg endnu har set, der ligger kønnest, lige som om den var puttet ned imellem bakkerne og skoven der i baggrunden, hvor man skimter slottet Moesgaard. Ja, der er jo så andre, som også kan se den kønne beliggenhed, og så gik det hurtigt med omvæltningen: folk inde fra Aarhus købte jo de huse, som kunne købes, det satte vel sit præg på byen, og i førstningen, når jeg kom derned, måtte jeg jo høre, ja, Fulden er jo ikke det, den har været; men jeg tror nu ikke byen har lidt nogen skade. Eftersom tiden er gået siden, er byboerne faldet pænt til i det daglige liv i byen og forstår at sætte kulør på tingene.

4. DEL

For cirka 50 år siden var der midt i byen en lergrav med vandhuller, hvor der blev smidt alskens affald ud i. Lergraven ejedes ikke af nogen bestemt mand i byen; men af alle beboerne, så blev der jo snakket mand og mand imellem, at det jo ikke var nogen pryde for byen, og det blev så bestemt, at nu skulle det drænes og planeres og beplantes, og da dette var overstået, så skulle den jo indvies, og navnet blev "Anlægget", og så skulle der hver grundlovsdag holdes fest der, og købmanden gav kaffe. I mange år, tror jeg, var det Beder og Omegns Ungdomsforening, der tilrettelagde festen både med underholdning og talere, siden er der jo lavet om på programmet, nu er det så byboerne, der er kommet ind i billedet, og det synes jeg er godt fundet på af de to som jeg tror står i spidsen: Garde og Ib Møller, og det gør de både flot og godt, ja, så er der jo selvfølgelig købmanden og hans kone, som også har trukket det store læs, både den gamle R.K. Rasmussen, og nu i mange år sønnen K. Fogh Rasmussen, som er oldermand. Af talere i anlægget har der jo i tidernes løb været mange, og i de sidste år er de jo kommet i landauer med forridere, noget så flot, ja, de byboere forstår det hele, og jeg har været dernede i Fulden (nu bor jeg i Malling) hver grundlovsdag i de mange år, og det må jeg sige, at jeg har haft et godt udbytte af alt det, jeg har hørt dernede, og jeg håber og ønsker, at den tradition, som er skabt af de gamle i Fulden, må bevares i tiden fremover. Ja, der burde måske, i hvert fald efter mit skøn, stå en lille plade eller sten med de mænds navne, som tog tanken op og fuldførte den.

Ja, nu da vi er i Fulden, kunne det måske have interesse at høre om, hvor tilfredse vi var med forholdene i nogle af de gamle gårde, jeg tænker her på karlekamrene i en af dem, indgangen gik jo gennem kostalden, der var ikke megen plads at gå og hoppe på brostenene, og renhed var det så som så med og bare plads til en to-tre stykker, ingen lys, når vi kom hjem om aftenen; men det gjorde jo ikke noget, når man ikke kender andet, og det gjorde vi jo ikke, vi sad jo så i sengen og spillede kort, ja, sengen var for lille; men så blev der slået et par brædder ud ind til hestestalden, der kunne karlen jo stikke benene ind. Der var et lille bitte vindue, som man hverken kunne komme ind eller ud af i tilfælde

af ildebrand, men da var der hverken cigaretter eller cerutter, så der var ikke noget med at ryge i sengen.

Ja, det skal også siges, at vi havde ikke den værste barndom som tjenestedrenge, jeg har jo i min tidligste ungdom fulgt Peter Sabroe og P. Møller Hermansen for deres store arbejde, hver på sin vis, for tjenestedrenge og børnene og de forurettedes værn (det har jeg for øvrigt skrevet om) det var jo også i den tid, at Ugens Nyheder kom hver ugedag med en fortsat roman eller fortælling, og det ventede vi jo på, anden underholdning kendte vi jo ikke noget til; men så kom der noget, som havde stor interesse for mig, hvad læsning angår, det var særlig Andersen Nexø, ja, der var Jo Pelle Erobreren, Ditte Menneskebarn og Morten hin røde, ja, når jeg selv har set og prøvet lidt af det, så synes jeg jo ikke, det er så svært at skrive om det; men at få en bog ud af det.

Ja, jeg mener jo ikke dermed, at det at skrive om et par mennesker er nok, nej, der spiller jo meget andet ind, jeg tænker her på Thomas Olesen Løkken. Bogen om Klaus Bjerg og Bodil (hvis det var navnene), ja, jeg har læst den for længe siden; men jeg læste en bog, da jeg var 16 år, skrevet af en herregårdsarbejder, jeg husker endnu enkelte brudstykker.

5. DEL

Han skildrede jo livet på en herregård, som det levedes dengang for cirka 60 år siden, ja, der var jo både spøg og alvor, der var jo særligt det der med forkarlen, som blev gift, at nu skulle de ind til den store by og begynde livet på en anden måde i herlighed og glæde; men det gik ikke sådan til, som de to drømte om: han kom ud i arbejdsløshed, synes jeg at kunne huske; men jeg kan jo ikke erindre alle enkelthederne; men der er noget, som jeg sidder og tænker på: hvis man har lidt energi i sig, vil man jo meget mere end at blive tilfreds med sig selv, man laver sig jo det ene regnestykke efter det andet; men de går jo ikke op allesammen, der bliver altid så den ene og anden forandring.

Ja, jeg gjorde mig jo store forhåbninger, at nu måtte jeg så se at komme til Amerika, for jeg kunne ikke se, at der var muligheder herhjemme, jeg havde jo

nok hørt både godt og ondt. Det blev nu ved tanken med den Amerika-tur; men så må man mindes ordene endnu engang: Det er altid bedst det, der sker. Jeg er jo da kommet nogenlunde godt igennem det hele til dato.

Noget af det sværeste var vist for os, da den spanske syge raserede her, min kone var gravid, og det var i 1918, og der blev jo sagt, at de, der var i omstændigheder, kunne ikke klare sig over det, så folk turde næsten ikke gå ind til os; men vi blev da ikke alvorligt syge, vi fik en lille pige, hun fødtes den 9. i 11., altså den 9. november, samme klokkeslæt, som den sidste kugle blev skudt ud 1918.

Jo, hjælp fik vi da, der var en kone, som sagde: Vi kan vel ikke putte os for smitsom sygdom, jeg har set det, der var værre: "Da vi blev gift, boede vi i Hamburg, og når min mand gik på arbejde om morgenen, lå der lig på gaden, og jeg vidste jo ikke, om han kom hjem om aftenen", det var den sorte pest (kolera), jo, hun var en god hjælp; men så var der alligevel noget, som tog lidt af modet fra hende, hun havde en søn og et barnebarn, der døde af den spanske syge, ja, De kan jo nok tænke Dem, at når jeg gerne vil fortælle mine erindringer, så bliver det efter som tankerne arbejder lidt i spredt orden.

Ja, selvfølgelig er der jo noget, som man husker bedre end andet, hvad man har prøvet og oplevet jeg har jo skrevet om bøger, ja, jeg tænker her på Johan Skjoldborg, han ville jo også sætte sig grundig ind i forholdene, inden han skrev en bog, så derfor tog han plads som røgter på gården Vilhelmsborg et halvt år, husker jeg, og det blev, så vidt jeg erindrer bogen Gyldholm, ja, men det vil jeg ikke fordybe mig i, hverken om ham eller andre fra den tid; men alligevel, selv om de ikke er efter den moderne tid, vi lever i nu, eller hvad der interesserer eller imponerer i dag. Jeg synes, det, der er ret i dag, er uret i morgen.

Jeg har også engang læst et lille hæfte, der handlede om fremskridt og fattigdom, jeg synes ikke, der er den tilfredshed, der burde være, vi skulle jo sige TAK, i alt fald vi ældre, hvis helbredet er så nogenlunde, ja, også ungdommen burde skønne på det, der bliver dem givet. Men lad mig nu endelig ikke komme ind på noget, som ikke har noget som helst med mine erindringer at gøre, at sige TAK, det lille ord, som vi tit bruger, uden vi rigtig tænker over betydningen,

ja, det er mange år siden, jeg hørte lidt om ordet TAK, vi boede i Beder Præstegaard, så var der en aftensgudstjeneste og vi gik i kirke for at høre den, det var den gamle pastor Sølling, ja, jeg skriver gamle, for jeg tror han lever endnu, vel over 90 år; men det vil jeg ikke påstå er rigtigt; men det var jo som ung præst i Poulskirken han kom og talte i Beder Kirke, og han talte netop om ordet TAK, ja, jeg husker, han begyndte sådan: I morges, da jeg lukkede op for mælkedrengen og tog imod det, han kom med, gav jeg ham en tiøre, han tog huen af og sagde tak, mange tak. Så uddybede præsten det jo nærmere; men jeg kan kun huske begyndelsen; men det er også nok. Ja, det er jo de små erindringer med den store betydning, selv om man vel ikke synes det første gang man hører dem.

Nu tror jeg, at vi skal have lidt fra den mere muntre side, jeg har jo skrevet lidt om anlægget i Fulden, ja, det var jo indvielsen, som var grundlovsdag. Da den alvorlige del af festen var forbi, var der nogle, som syntes, at vi måtte ha' en grundlovsbajer, så sagde Goliat til mig: vil du ikke købe huset, Hans? Han ejede et gammelt hus, der lå omme ved møllen, stor gammel frugthave til, tivoli, kaldte vi drenge det, hvor vi fik æbler af ham. Alfred Karsted i Aarhus købte det senere. Ja, det var altså handelen med huset vi kom fra: "Jo, det vil jeg da godt, Goliat; men du må få dine lejere ud, for dem vil jeg ikke ha' boende der," Nej, det kunne han ikke, han var bange for dem. Ja, så skal jeg nok ordne det, hvad er prisen for huset? 3000 kroner og 1500 kroner udbetalt. Ja, det vil jeg også give dig for det; men så må vi hellere få skrevet en slutseddel og så ta' til Aarhus i morgen ud til herreds-fuldmægtig Jepsen. Ja, svarede han, det kan vi godt. Så skrev jeg jo slutsedlen og fik den skrevet under, ja, jeg tror, der var tre, som jo mente, at så var den i orden, og det var den også.

Ja, så ville Goliat i Frelsens Hær, og det kom han også en kort tid; men vi kom jo til Aarhus dagen efter, Goliat var kommet derud. før mig, for han havde fortrudt handelen og ville jo så tale med Jepsen før jeg kom. Da jeg kom, kaldte Jepsen mig med ind i stuen ved siden af og spurgte mig, om jeg ville gøre handelen tilbage: "Har De brug for det hus, Hansen? kan De ikke godt lade ham beholde det." "Jo," svarede jeg, "men det vil jeg ikke gøre gratis." Jeg forlangte så et beskedent beløb, og sådan blev det. Så måtte vi hen og ha' lidt han var jo kendt nede ved havnen, og glad var han jo, så han gav ud. Der sad en og spillede

harmonika, så sagde han til mig: kan du ikke danse, Hans? Jo, det kan jeg da. Nu kendte jeg serveringsdamen, og vi aftalte så et lille trick, at nu skulle hun sige til ham, at jeg havde sagt, at jeg ikke var gift og jeg kom der jævnlig. Så vankede der jo spise og drikke i lange baner, og han måtte betale en vogn hjem. Så sagde jeg til ham: "Når du nu i morgen kommer forbi og du ser min kone, så siger du ikke et ord om, hvad vi har foretaget os i går." "Nej, Hans, jeg skal nok ikke sige noget." Han kom om morgenen, og det første han så min kone, kunne han næsten ikke vente med at fortælle det: "Nej, Johanne, du kan tro, Hans kunne danse lørdagsvalsen med serveringsdamen!" Og så fik hun hele repertoireet. Men jeg havde fortalt min kone: Du får nok det hele at vide i morgen.

6. DEL

Herredsfuldmægtig Jepsen var en kendt mand her på egnen, han holdt jo af og til auktion herude, ja, jeg har da skrevet for ham til et par stykker; men da var jeg lidt mere sikker på hånden, så når der var noget, som skulle ordnes, blev det jo ham, vi tog ud til.

Ja, jeg må vel skrive lidt om, hvem Goliath, eller Anders Sørensen, som han hed, var. Ja se, jeg kan ikke huske bestemt, hvornår han kom til Fulden oppe fra Nykøbing Mors; men han var i sin tid fiskeskipper. Han fortalte mig, at han forliste, men reddede da brændevinsdunken. Ja, jeg vil ikke komme ind på alle hans bedrifter, det har jeg vist rørt lidt ved i min ungdomsfortælling fra Fulden. Navnet Goliath fik han vel fra hans råben på gaden, når han gik med brændevinsflasken i hånden og sang og til tider råbte nogle dystre sandheder, ja, han gik jo også og arbejdede lidt på gårdene. Penge, ja dem havde han altid, og han førte dagbog over, hvem der skyldte ham penge. Han var kommet hen til Skåde Bakker og arbejdede i haven hos fabrikant Kortsen, så fortalte han mig, at han og fru Kortsen spekulerede i sukkeraktier, og han viste mig sin tegnebog med en 6- 700 kroner i; men han gik jo også og solgte fisk, husker jeg, han havde en trækvogn at køre med, og han hentede fisk i Norsminde, ja, det var vist ikke så længe, det var jo nogle drøje ture, både på den ene og den anden måde, der skulle jo brændevin til.

Han havde jo tilbragt mange nætter både i hestestald og kostald, ja, ligget mange nætter ude i al slags vejr.

Ja, erindringer har jeg jo haft særlig fra de mange hjem, jeg er kommet i, det hører jo til tækkeriet, vi er jo sjældent som andre, der er længere på et sted, ja, jeg er tit og mange gange blevet betroet både deres sorger og glæder. Jeg havde jo mit arbejde i alle de ejendomme omkring Jelshøj og Holme by, og der var jo stråtag næsten på dem alle. Om vinteren var det jo Moesgaard og husene, der hørte til Vilhelmsborg, de havde jo bedst tid om vinteren; men jeg havde det jo sådan, at jeg ville selv bestemme arbejdstiden, og det gik også godt; men derimod min far, mens han tækkede deroppe, han mødte jo om morgenen vinterdage, når de begyndte mens det var mørkt. Den første times tid kunne han jo ikke se til arbejdet, så stod han og frøs, jeg hjalp ham lidt den første gang jeg tjente deroppe, jeg sagde til ham "Hvorfor kommer du så tidligt om morgenen?" men uha, han var jo af den gamle skole, man skal jo komme til arbejdstid om morgenen. (Jeg var jo af en anden mening, skønt jeg var bare 19 år.)

Det er jo mange år siden, jeg kom hen til "Holme Bjerge", så dem, jeg arbejdede for, er jo for længst borte; men så havde jeg den glæde at møde to enker fra de ejendomme, hvor jeg kom i mange år (de var i 80-års alderen) det er ikke så længe siden, det var på Pensionist-Højskolen "Rude Strand", jeg kunne jo ikke kende dem; men de kunne kende mig: Er det da ikke Hans? spurgte de mig. Jo, det er da, svarede jeg. Ja, men du har jo ikke forandret dig siden du kom og tækkede for os for over 30 år siden. (Ja, det er vist rigtigt, at folk kan bedre kende mig end jeg kan kende dem.) I de første år, jeg tækkede, er jeg jo kommet i mange hjem, hvor der var en enlig gammel far eller mor, og dem ville jeg jo også gerne snakke med, og de glædede sig, når jeg kom, ja, de var mere taknemmelige, synes jeg, end mange ældre er i dag. Dengang var der jo hverken radio eller fjernsyn, så der var jo stille i stuen, der blev jo heller ikke gjort det for de ældre, som der bliver gjort i dag; men mon det ikke er sådan, at det, som man ikke kender eller ved, hvad er, savner man ikke.,

7. DEL

Ja, det var jo disse ejendomme deroppe, fra Skåde og ud til Jelshøj, fra 15 – 20 tønder land, som også jeg ønskede mig, dem, hvor manden og konen selv kunne passe bedriften. Jeg syntes (og ved, at det var lykkelige hjem) det var i en af disse ejendomme at konen spurgte mig, ja, nu kan vi snart ikke længere klare arbejdet, hvad mener du, tækkemand, kan vi være bekendt at tage aldersrenten? Jeg vil ikke skrive, hvad jeg svarede; men hun blev da glad for svaret.

Ja, nu må jeg vist snart holde op med mine erindringer jeg har jo også dystre minder fra året 1918, da den spanske syge hærgede landet, jeg havde to søstre, som lå på sygehuset, den ene kom ret hurtigt hjem; men den anden lå der længe og svævede mellem liv og død, (de var jo unge) så vidt jeg husker kom der ingen på besøg; men jeg tog derud, da jeg hørte, at de ikke kunne komme over den forfærdelige sygdom. Jeg har nok været på sygebesøg mange gange siden den tid; men aldrig set noget så forfærdeligt som det, jeg så der. Ligene lå på gangen med et tæppe bredt over, synes jeg. (hvis jeg husker ret). Ja, det er der vel også andre, som husker fra den tid, og som har haft dødsfald i familien. (Jeg har vist rørt lidt ved det før.)

Men nu må vi have lidt andet. Jeg kommer jo af og til om på De gamles Hjem i Malling, her får jeg jo også det at høre, som de kan fortælle fra deres tid. Jeg kom jo også ind til den gamle Christensen, 92 år, men en ypperlig fortæller, altid lidt morsomt. Ja, Hans, der er jo så meget, man har hørt, der er to ting i ens tilværelse, fortalte han mig en dag, vi sad og snakkede om mangt og meget, og det er noget, Hans, man ikke glemmer, det er den første kæreste og den første pibe tobak, ja, der er vel noget om det, man blev vel syg af tobakken, og sådan var der meget, han kunne fortælle, hver gang jeg besøgte ham. Ja, der var jo også den gamle Therkelsen fra Beder, også over 90 år, fra den tid., han var kusk i præstegården Men det er vel over 70 år siden; men han huskede også godt, fortalte han mig, at præsten bad ham køre rask igennem Fulden: for det var nogle forfærdelige mennesker dernede. Og sådan kunne de fortælle mange af deres oplevelser; men det må jeg holde med.

Ja, det er vel sådan, at knytter man et venskab i den unge alder, så kan det holde helt op i alderdommen, det har jeg også erfaret. Jeg traf sådan en sand ven allerede, da jeg kom til Moesgaard som 19-årig, det holdt så længe han levede, og han blev en gammel mand. Han var en stor sanger og violinspiller; men ænsede det ikke. Han var en af dem, som blev kaldt for herregårds-børste, men et fint menneske. På herregården Gyldensten ved Bogense kom der en kandidat over i folkestuen og spurgte, om han ville tage imod et tilbud, så ville han koste hans uddannelse på musikkonservatoriet men så måtte han lade brændevinsflasken stå. Nej, svarede han, så lader jeg violinen blive stående i kassen; men det gjorde han nu ikke.

I min tid, da jeg handlede med rør, og det var vel i de første 35-40 år, købte jeg dem nede i Stadil ved en gårdmand Paul Nielsen, og jeg rejste somme tider derud og var der om natten. Ja, jeg skulle derud engang under besættelsen og kom til Ringkøbing om aftenen, så ville jeg jo ha' logi; men der var alt optaget, så måtte jeg jo gå til Stadil om natten; men blev standset to-tre gange af tyskerne. Så kom jeg forbi en staklade, den på lige ved vejen, og der kravlede jeg så under halmen til det blev dag. Poul Nielsen var formand for foredragsforeningen i Stadil, og så fik han besked fra nogle missionsfolk, at han måtte indkalde til møde angående præsten Kaj Munk, det, der skulle holdes møde om, var præstens forhold til menigheden, og aftenen kom, og forsamlingshuset var jo stuvende fuld, og mødet skulle jo begynde, og pastor Kaj Munk var inviteret; men han kom ikke. Så måtte Paul Nielsen jo ud og høre, om han havde glemt det. Han svarede: "Nej, det har jeg rigtignok ikke; men hvis jeg kommer, bliver der vist ingen diskussion." Der blev ingen ting ud af dette møde. (Ja, jeg ved også godt emnet; men det var vist bare rygter).

Ja, det var de første tækkerør, jeg fik fra Stadil fjord, de ligger forresten endnu på laden nede på "Seldrupgaarden", det er 40 år siden, og senere har jeg jo hentet rør både i Randers Fjord og i Sønder-Nisum, ja, også ude i Stavning Fjord. Ja, der kom forresten et par fra "Aarhus Stiftstidende", de kom for at høre om tækkeriet, de mente ikke, der var mere om det, der var vist ingen, der lærte det fag. Jo, det er jo rigtigt, at her på egnen, hvor der var mange tækkemænd, er der ikke flere, vi var to om arbejdet i mange år sammen, og jeg troede, at han, som var yngre end mig, ville fortsætte med arbejdet, og det var

ikke arbejde, han manglede, og dygtig var han, men han holdt pludselig op og tog andet arbejde. Men jeg må indrømme, at for nogle år siden, da asbest og bølgeblik rigtig kom frem, og brandforsikringen også var stor for stråtagene, at nu ebber det vist ud.; men så kom der jo penge og med dem spekulatjonen i folk inde fra byen. De købte ejendomme, og så skulle der jo rørtag på. Ja, det var bare lidt om tækkeriet; men jeg må jo ud igen i sommer og reparere lidt på dem, der er tilbage.

8. DEL

På mine ture derud besøgte jeg et par gange Vedersø Præstegaard; men Kaj Munk var ikke hjemme, jeg ville ellers meget gerne have talt med ham. Men jeg var derimod ude i Vesborg klitter hos hans jagtkammerat, krybskytten Johan.

Nu må jeg lige erindre nogle andre ture, det var til Sønderjylland. Min bedstefar fortalte jo noget fra krigens tid 1848-49, jeg har været dernede et par gange (ja, bedstefar havde jo selv været med.) og set det, han fortalte om, et særligt møde oppe fra Dybbøl Banke, hvor vi gjorde ophold, og så blev der foreslået, at vi skulle synge, og sangen husker jeg godt, om også det er mange år siden, det var: Kongernes Konge (eller sådan noget) men der var kun to, der kunne den rigtig; men det var også rigtige sangere.

Ja, lidt en anden tur derned, en to-dages rejse, det var gennem husmandsforeningen, vi fik jo en rejseleder der nede fra, jeg husker vi kom til Padborg, der gjorde vi holdt lidt; men så var vi en fem-seks stykker, som fik et pas, så vi måtte gå over grænsen, vi gik vel at par kilometer så kom vi til en kro, og selvfølgelig måtte vi derind; men det varede jo for længe, så da vi kom tilbage fik vi rigtignok det, vi fortjente, vi skulle jo op i Frøslev forsamlingshus og drikke kaffe (de havde ventet næsten en time efter os) og da vi så blev bænket omkring bordene, så kan det rigtignok være, at vi fik en ordentlig omgang af rejselederen, det var forøvrigt et amtsrådsmedlem dernede fra, og det værste var jo, at formanden for husmandsforeningen her i Beder-Malling han var også med på turen over grænsen, han var forøvrigt lige blevet formand, så det var jo ikke så godt, og han skulle jo så svare på, hvorfor vi tog den lille afstikker; men

det var han for nervøs til, og han kom hen til mig: "Hans, kan du ikke sige et par ord" og jeg var heller ikke vant til at tale; men jeg prøvede så godt jeg kunne og svarede ham omtrent sådan: "Jeg ved da godt, at vi er kommet herved til de besungne og begrædte steder, og vi ta'r også alvoren og minderne med os hjem; men vi er jo også kommet ud for at more os sammen, ja, jeg kan jo godt se, at allesteder, hvor vi har kørt omkring, er der plantet roser omkring, hvor der er et minde om et eller andet." Det var lidt af det, jeg sagde.

Ja, formanden var forlængst afdøde Anton Nielsen, Beder Præstegårdsmark; men han blev senere en stor mand inden for husmandsbevægelsen, og han lærte selv det hele.

Ja, men der er alligevel en erindring, som jeg synes, De skal vide: Jeg kom til København for knap 50 år siden og skulle lære at desinficere, jeg havde nok søgt pladsen, men for en anden, men så ville han ikke lægge navn til, så gjorde jeg det og fik pladsen, som jeg har haft til dato. Nu kommer det, som jeg forbavsede mig over. De må huske på, hvad vi tjente den gang: 50 øre i timen og 10 timer om dagen. Jeg skulle møde i Studiestræde klokken 8 morgen, jeg boede på Højskolehotellet og skulle være derovre i 14 dage, ja, jeg kunne såmænd godt have lært det hele på et par dage. Nå, vi kørte så ud klokken 8 morgen og sluttede klokken 12 middag, så spurgte jeg jo, hvornår de begyndte over middag, nej, ikke mere i dag, altså fire timer om dagen. Der var fire-fem desinfektører, og lønnen var, hvis jeg husker rigtigt, 300 kroner om måneden og fri uniform, jeg spurgte så, da jeg skulle rejse hjem, om de ville sende bud efter mig, hvis de kom til at mangle en; men det var der ingen chance for, og det forstår jeg jo godt. Når jeg skriver det, er det bare, fordi jeg ikke kendte noget til arbejdsmåden derovre.

9. DEL

Ja, erindringer er der jo selvfølgelig mange af, både sørgelige og glædelige; men jeg forstår dårlig nok mig selv, er det da din kærlighed for de mennesker og de børn, som du mener ingen bryder sig om eller vil ha' noget med at gøre, dertil kan jeg svare et ærligt JA; men jeg kunne vel gøre mere, end jeg har gjort. Et minde står dog stadig levende for mig: jeg tjente på gården "Aldershvile"

ovre ved Knebel, og så skulle jeg hente en ny fodermester nede ved Knebelbro, han kom fra Langeland med kone og syv børn, ja, jeg må hellere fortælle årsagen: Han var fisker og blev sejlet i sænk, så bad hans kone, fortalte de mig, at han måtte holde op med fiskeriet, ellers druknede hun sig. Nå, vi kom jo hjem til fodermesterhuset, det er cirka tres år siden, så spurgte jeg: "Har I ikke noget at spise?" Nej, det har vi ikke, og vi har heller ingen penge at købe noget for, og tænk, de havde næsten ikke andet end det, de gik og stod i (ja, De skal vide, jeg var forlovet og nær ved giftermål med "Johanne") og konen til fodermesteren hed også Johanne, og hun var kun 27 år, og de havde syv børn, sultne og trætte, "Så skal jeg skaffe jer lidt", og jeg gik op til købmanden i Knebel (ja, jeg husker det ret godt) og købte franskbrød og kaffe og lidt sukker til børnene; men så havde jeg heller ikke flere penge, ja, det var ikke første gang, jeg brugte de sidste penge til det samme formål, jeg havde jo været på to store gårde en kort tid for at lære livet at kende. Ja, og det har jeg aldrig fortrudt.

Nu må De ikke tro, at det er for at prale eller rose mig selv, at jeg skriver dette, for der er mange andre, som har udført langt større arbejde for andre, end det, jeg gjorde for de mennesker, jeg her har skrevet om; men det er jo erindringer, jeg skal skrive om, og så kommer det jo med. Jeg er ikke rigtig færdig med fodermesteren fra "Aldershvile", han kom senere til Aarhus ud på "Oliemøllen", og en, jeg kendte, spurgte jeg sådan rent tilfældigt: "Hvordan har Frederik Langelænder det?", sådan blev han kaldt derude. Jeg vidste, han var kommet derud, men havde ingen forbindelse med dem. "Jo", svarede han: "Frederik er død og skal begraves i morgen." Jeg syntes, at det var et mærkeligt træf, at jeg efter så mange års forløb skulle komme til at spørge til ham dagen før han skulle begraves. Jeg tog derud; men der var ingen som kendte mig. Børnene var jo voksne og gifte; men da vi skulle til at gå gik jeg hen til Johanne, enken og sagde farvel, så tog hun om mig og spurgte, om jeg ville vente lidt, hun syntes, hun kendte mig, men vidste ikke hvorfra. Så kom det hele, da vi kom hjem.

Nu tror jeg nok, at jeg må holde med at skrive mere af mine erindringer, som jeg har lovet at gøre, det er i al fald dem, jeg husker bedst, og når jeg nu ikke fik min ungdomsdrøm opfyldt med en amerikarejse, har jeg derimod jo så haft stor interesse for at læse rejsebeskrivelser. Jeg har læst overlærer Sørensens "Erindringer fra min skoletid", om hvordan en af hans gamle elever besøgte

ham i Aarhus, og da han kom ind til ham, sagde han: "Ja, De kan vel ikke kende mig?" "Nej", svarede han, "det kan jeg jo ikke." "Ja, men når jeg fortæller, at jeg var en, som De havde stort besvær med at styre, så kan De nok, for jeg er Hjalmar, der hverken ville eller kunne noget." "Ja, så tror jeg nok, at jeg kan; men hvad så Hjalmar?" "Ja", svarede han: "herhjemme var der jo ingen muligheder for mig, så jeg rejste til Australien, og jeg ejer nu en fårefarm og 500 får", "Ja så", svarede den gamle lærer. Om jeg husker helt ret vil jeg ikke garantere.

Ja, når jeg skriver om dette, er det, fordi den gamle overlærer er en nær slægtning af lærerfamilien ude fra "Bispelund" ved Fulden. Jeg ved da meget vel, at der er mange som Hjalmar; men jeg synes, at der også er mange herhjemme i dag, som begynder med to bare næver, som det hedder, det skyldes vel oplysningen og større vovemod.

10. DEL

En lille tilføjelse.

Ja, jeg har jo skrevet om, da jeg begyndte at handle med rør; men de allerførste rør, jeg købte, var nede fra Norsminde Fjord, og det er cirka 50 år siden, og jeg kom forbi ejendommen for et års tid siden og så at de ligger på taget endnu, men er tjenlig til at skiftes ud. Men dengang kom der to fiskere nede fra Norsminde i december måned og ville sælge rør til mig. Ja, svarede jeg, det er jo ikke nu, jeg skal ud at tække. Nej, det vidste de godt; men rørene er sejlet ned til broen, og der må de ikke stå (det var fine rør, skåret oppe i det herreløse af fjorden, og der måtte de heller ikke høste flere) så kommer det, jeg vil fortælle, eller måske det, de fortalte mig: Vi har ikke noget i spisekammeret, og vi kan ikke få kredit hos købmanden, og min lille pige fik ikke noget at spise, inden hun gik til skole, fortalte den ene mig, og jeg har mistet mine garn oppe ved Hundested, så mente vi, at vi nok kunne tjene til brødet ved at høste rør; men det blev altså forbudt dem. De boede sammen nede ved Klondyke.

Om morgenen dagen efter cyklede jeg derned for at se, om det var sandt, det, de havde fortalt mig, de fik forøvrigt et brød med hjem hver + fem kroner. Den ene af dem rejste til København som bådebygger og blev en velhavende mand.

Ja, så må jeg holde.

Med hilsen. Hans P. Hansen i foråret 1974.

N.B. Ja, det er vel sådan, at når jeg nu har holdt, kommer der vel flere erindringer, som måske skulle have været med; men det må være. Bare dette: Hvad man i ungdommen nemmer, man sent i alderdommen glemmer.
